

יומא ב. (תחילת המסכת) עד ד. (שפ)

ביאורי מושגים - בעמוד הבא

משנה

ההכנות לשריפת פרה אדומה

שבוע לפני הפרישו את הכהן ללשכת בית האבן

שתי הלשכות (בית האבן והפלהדרין) היו בחלקה הצפון מזרחי של העזרה

בית האבן (של שורף הפרה) - היתה בין עזרת נשים לעזרת ישראל (ולפי תוס' היא היתה בהר הבית)

הפלהדרין (של הכהן הגדול) - היתה בין עזרת ישראל לעזרת הכהנים

ההכנות ליום הכיפורים

- א. שבוע לפני הפרישו את הכהן הגדול מביתו ללשכת הפלהדרין,
- ב. הכינו כהן רזרבי במקום הכהן הגדול למקרה שתהיה תקלה,
- ג. ר' יהודה: התקינו לכהן הגדול אישה אחרת (למקרה שאשתו תמות) **חכמים**: אין צורך.

בפסוק כתוב 'צוה ה' לעשות לכפר עליכם' מ'לעשות' - לומדים על פרה אדומה, ומ'לכפר' על יוה"כ

אמנם - השורש צ.ו.ה. מופיע גם במקומות נוספים.

אבל רק בפרה אדומה - גם נאמר צוה (ולא צוותו) וגם הציווי מוזכר לפני העשיה (ולא אחריה)

לכן - לומדים מימי המילואים דווקא על פרה אדומה.

המקור להפרשת הכהן לפני הכנת הפרה

ר' יוחנן בשם רבון: היקש מהפרשה לפני חנוכת המשכן (ימי המילואים) - 'צוה ה'!

ריש לקיש ור' יוחנן: מדרבנן.

עיקר יוה"כ הוא הכניסה לקודש הקודשים.

שיטת ר"ל:

הכניסה לק"ק היא כניסה למקום השכינה - לכן לומדים עליה מהעליה להר סיני,

שיטת ר"י:

הכניסה לק"ק היא עבודה ראשונית וחריגה - לכן לומדים עליה מחנוכת המשכן,

המקור להפרשת כה"ג לפני יום הכיפורים

ר"ל: ההפרשה שלפני עליית משה להר סיני

ר"י: ההפרשה לפני חנוכת המשכן (ימי המילואים)

משה פרש ששה ימים לפני שעלה להר. לכן עקרונית מספיקים ששה ימים.

המשנה שלנו דורשת הפרשה של 7 ימים מחשש צדדי (שמא יבוא על אשתו והיא נידה ואז הוא יטמא 7 ימים)

מדוע לומדים מחנוכת המשכן דווקא על יום כיפור (ולא על ר"ה או שבועות)

1. ביוה"כ ובחנוכת המשכן הפר והאיל היה משל הכהן (ובר"ה משל העם)
2. ביוה"כ ובחנוכת המשכן הפר היה חטאת והאיל עולה (ובר"ה שניהם עולה)
3. ביוה"כ ובחנוכת המשכן עבד רק הכהן הגדול (ובר"ה עבדו כהנים פשוטים)
4. ביוה"כ ובחנוכת המשכן היו עבודות ראשוניות (ביוה"כ - פעם יחידה בקודש הקדשים, בחנוכת המשכן - פעם ראשונה על המזבח)

בהתחלה הגמרא ניסתה להסביר בדרך השלילה למה לא ניתן ללמוד מחנוכת המשכן על מקומות אחרים (סתם קרבן, סוכות, פסח וכו'). הסבר זה לא מסביר את ראש השנה - לכן נשארנו עם ארבעת ההסברים האחרים.

ביאורי מושגים

יומא - פירוש המילה 'ומא' בארמית הוא 'היום'. הגמרא מתייחסת ליום הכיפורים כ - 'היום'.

פרה אדומה - פרה אדומה הינה סוג של קרבן (שהגמרא מגדירה אותו בכמה מקומות כ'חטאת') שהינו חריג מכמה וכמה בחינות. היא מוקרבת מחוץ למקדש (במרחק ראייה). למרות שהיא קרבן של העם (ואין קרבן ציבור מנקבה) היא פרה נקבה. קרבן רגיל קרב בטהרה מלאה ואילו פרה אדומה כשרה ע"י טבול יום. (ומשום הצדוקים שחלקו על דין זה הקפידו חכמים לטמא את הכהן כך שיהיה טבול יום, וכדי שלא יזלזלו בעשיית הפרה היו מקפידים להשתמש להכנת הפרה בכלים שאינם מקבלים טומאה) הטעם לחריגות של הפרה האדומה קשורה לכך שאמנם הפרה מוקרבת ודמה מוזה נוכח המקדש אולם המטרה שלשמה מביאים אותה היא כדי להזות מהאפר על טמאי מתים ולטהרם. טהרה זו הינה דבר חריג ולא מובן לבן אנוש ולכן גם הקרבן הינו קרבן שלא מחויב לכללים הרגילים של עולם הקרבנות וחלים עליו כללים אחרים.

שמיני עצרת - שמיני עצרת הינו יחידה עצמאית בתוך המערכת של חג הסוכות.

כיוון שהוא יחידה עצמאית יש לו פייס משלו, זמן לחוד - ברכת שהחינו, רגל לחוד - מזכירים אותו בשמו המפורש (שמיני עצרת) בברכת המזון, קרבנו שונה מקרבנות סוכות, השיר שהיו שרים על הקרבנות הינו שונה משיירי סוכות, יש בו ברכה מיוחדת (שנהגו לברך בזמן הבית את המלך)

כיוון שהוא חלק מהמערכת של חג הסוכות - מי שלא הקריב בסוכות יכול להשלים בשמיני עצרת.

קושיה על ההסבר של ר' יוחנן (שלומד את יוה"כ מחנוכת המשכן)

קושיה זו לא קשה על ר"ל כיוון ש: בימי המילואים (מהם לומד ר' יוחנן) אם לא עשה מה שהצטווה - הדבר מעכב בהפרשה לפני הר סיני אין את הדין הזה

הקושיה

המשנה קובעת שאם הכהן הגדול נפסל היו מביאים את הכהן הרזרבי. אבל הכהן הרזרבי לא הופרש 7 ימים קודם לכן!?

התשובה

לא מופיעה בגמרא (המאירי מסביר שלפי ר"י הפרישו גם את הכהן הרזרבי)

קושיה על ההסבר של ריש לקיש (שלומד את יוה"כ מהעליה להר סיני)

קושיה זו לא קשה על ר"י כיוון ש: בימי המילואים (מהם לומד ר' יוחנן) הזו כל יום דם על הכהנים וכעת כשיש לנו מי חטאת הם מחליפים את הדם ('נכנסו מים במקום דם').

הקושיה

הברייתא קובעת שכל יום יש להזות מי חטאת על הכהן הגדול וכן על הכהן העוסק בפרה האדומה מהיכן נלמד דין זה?

התשובה

זהו דין דרבנן.